

آزمایشگاه رهبری مدرسه

مدیریت مدرسه یک علم است

دکتر علی خلخالی

- رهبری مدرسه یک علم است و توسعه علم نیازمند آزمایشگاه است. هر اندازه پیچیدگی‌ها و پیش‌بینی‌ناپذیری‌های یک علم افزایش می‌یابد، استقرار آزمایشگاه‌های پیچیده‌تر، اجتناب‌ناپذیرتر می‌شود. دانش رهبری مدرسه نیز به‌عنوان دانشی پیچیده و پیش‌بینی‌ناپذیر، به‌شدت به آزمایشگاه احتیاج دارد.
- تربیت رهبران مدرسه به‌واسطه پیچیدگی‌های علم و عمل اداره مدرسه، به ویژه از لحاظ توسعه شایستگی‌های محوری، مستلزم درگیر شدن تجربی در آزمایشگاه رهبری مدرسه است.
- به‌طور بنیادی، مدیران مهم‌ترین سرمایه‌های جوامع و سازمان‌های هوشمند محسوب می‌شوند. فرایند دانش‌افزایی و توان‌افزایی کارآموزان، کارورزان و مدیران را نباید به آموزش‌های سنتی دانشگاهی، آموزش‌های ضمن خدمت سازمانی و با تجربه غیرهدایت‌شده و از نوع آزمایش و خطای کور تنزل داد. استقرار سازوکاری حرفه‌ای از نوع آزمایشگاه رهبری مدرسه برای تربیت کارآموزان و کارورزان مدیریتی و بهسازی مداوم مدیران، برای جوامع و سازمان‌هایی که قصد دارند بقا و رقابت‌پذیری خود را تضمین کنند، اجتناب‌ناپذیر است.
- نظر و عمل رهبری مدرسه، اتخاذ مجموعه‌ای از تصمیم‌ها برای عمل مؤثر است. تصمیم‌های مدیریتی از نوع تصمیم‌های موضوعی و توافقی نیستند، بلکه ماهیت اکتشافی دارند. آزمایشگاه رهبری مدرسه فرصتی است برای کشف، بازآفرینی، شبیه‌سازی و مدل‌سازی تصمیم‌های مدیریتی معتبر.
- تجویز تصمیم‌های مدیریتی آزمون‌نشده برای اجرا، اخلاقی و حرفه‌ای نیست. آزمایشگاه رهبری مدرسه فرصتی است برای آزمون تصمیم‌های مدیریتی، قبل از تجویز برای اجرا.
- هرگونه تأخیر در تدارک فرصت‌های تجربی هدایت‌شده برای تربیت و توانمندسازی کارآموزان و کارورزان مدیریتی، مدیران امروز و آینده را با چالش‌های بین تفکر و تصمیم‌گیری اسیر خواهد کرد. آزمایشگاه رهبری مدرسه موقعیتی است برای تدارک فرصت‌های توانمندسازی تجربی مؤثر برای کارآموزان و کارورزان مدیریتی.

ماهیت و اهداف طرح تأسیس آزمایشگاه رهبری مدرسه

- یک زیست‌بوم طراحی شده برای یادگیری رهبری مدرسه است.
- یک برنامه یادگیری ترکیبی است.
- دانشجویان، کارآموزان و کارورزان مدیریت مدرسه را مخاطبان اصلی خود قرار می‌دهد.
- موقعیتی برای بازآزمایی نظریه‌ها و فرضیه‌های مدیریتی موجود است.
- موقعیتی برای آزمون ایده‌های تربیتی و گزاره‌های مدیریتی نوظهور است.
- موقعیتی برای اعتبارسنجی و شناسنامه‌دار کردن تصمیم‌های مدیران است.
- موقعیتی برای ساخت و طراحی و توسعه ابزارهای تشخیصی مدیریتی است.
- موقعیتی برای تمرین عرضه یا بی‌مدیریتی و سازمانی است.
- موقعیتی برای نمونه‌سازی، شبیه‌سازی و تحلیل تصمیم‌های تربیتی و مدیریتی پیش از اجراست.
- موقعیتی برای تحلیل تصمیم‌های مدیریتی اجرا شده است.
- موقعیتی برای خودسنجی و توسعه توان و ظرفیت رهبران مدرسه است.
- فرصتی برای تبادل نظر بین دانشجویان، کارآموزان و کارورزان مدیریتی است.
- از شکاف بین درس‌های دانشگاهی و موقعیت‌های واقعی مدیریتی می‌کاهد.
- میزان تعهد حرفه‌ای کارورزان مدیریتی را ارتقا می‌دهد.
- بر مشاوره همتا به همتا و مدیریت مبتنی بر شواهد استوار است.

پی‌نوشت‌ها:

1. Cyber Space
2. Cyber Culture
3. Place for Everyone and Everything
4. Cyber School
5. Digital Natives

منابع:

1. dison, R. E., Juhro, S. M., Aulia, A.F., & Widiasih, P. A. (2019). Transformational Leadership and Neurofeedback: The Medical Perspective of Neuro-leadership. International Journal of Organizational Leadership, Forthcoming.
2. Rainey, S., & Erden, Y. J. (2020). Correcting the Brain? The Convergence of Neuroscience, Neurotechnology, Psychiatry, and Artificial Intelligence. Science and Engineering Ethics, 1-16.
3. Pope, S. N. (2019). A systematic literature review of school leadership intelligences for the development of neuro-educational leadership. (Doctoral thesis). College of Graduate and Professional Studies, The University of New England.
4. waan, L.A., Viljoen, R., & Aiken, D. (2019). The role of neuroleadership in work engagement. SA Journal of Human Resource Management/SA Tydskrif vir Menslikehulpbronbestuur, 17(0), a1172.

۹

رشد مدیریت مدرسه
دوره ۲۰
شماره ۷
فروردین ۱۴۰۱

چشم‌اندازی از آزمایشگاه رهبری مدرسه

آزمایشگاه رهبری مدرسه پروژه‌ای است به‌منظور تبدیل مدیران مدرسه به رهبرانی قدرتمند و کارآمد برای ایفای نقشی فراتر از یک کاربر در فضای سایبری^۱ (مجازی). فضای سایبری شیوه‌های جدید برهم‌کنش را در همه‌شئون اجتماعی شکل می‌دهد؛ جایی که فضا و زمان در هم تنیده می‌شوند و ارجاعات فیزیکی مقید به مرزهای جغرافیایی و زمانی کارکرد خود از دست می‌دهند. این بینش اجتماعی نوظهور، روندهای متفاوتی را خلق خواهد کرد. توسعه مفاهیمی مانند «فرهنگ سایبری^۲» و «مکانی برای هر کسی و هر چیزی^۳»، پدیدآیی «مدرسه سایبری^۴» را اجتناب‌ناپذیر می‌کند. در مدرسه سایبری مرز بین محیط‌های مجازی و واقعی درهم تنیده است. در این مدرسه امر مجازی به سرعت به امر واقعی تبدیل می‌شود.

در این جامعه آشبونک و پیچیده، بومیان دیجیتال^۵ افرادی هستند که با تجربه فناوری‌های دیجیتال متولد می‌شوند و در حال مدرسه‌ای شدن هستند. این نسل تازه به‌طور طبیعی و هم‌زمان قادرند در زیست‌جهان مجازی و واقعی تنفس کنند، سرگرم شوند و هم‌زمان محتواهای دانشی را جذب و خود نیز تولید محتوا کنند. رهبران مدرسه‌هایی که بومیان دیجیتال را درک نکنند و در مقابل شیوه زیست آن‌ها مقاومت کنند، قادر به هدایت و راهبری این نسل نخواهند بود و به‌طور مرتب برای خود و مدرسه بحران‌آفرین خواهند شد. آزمایشگاه رهبری مدرسه پروژه‌ای است برای بازآفرینی مدیرانی که بتوانند با سرعت بیشتر و به‌طور معتبرتر به زیست در فضای مجازی و بومیان دیجیتال پیوند بخورند و فراتر از این، شایستگی راهبری چنین شرایط پیچیده‌ای را داشته باشند.

در آزمایشگاه رهبری مدرسه، مدیران مدرسه برای زندگی

و کار در هزارتوی شبکه‌های اجتماعی، جهان‌های سه‌بعدی دیجیتال برجسته و در همراهی با چهرک‌های (آواتارها) خود و دیگران، به‌طور مستمر و بیش‌ازانه بازپروری می‌شوند. درهم‌آمیزی مدیران مدرسه با چنین آزمایشگاهی، برآیند رهبران مدرسه‌هایی با شخصیت و هویت دیجیتال حرفه‌ای است. این موضوع چیزی فراتر از انتظار تسلط بر فناوری است و در قلمرو منش دیجیتال عینیت می‌یابد.

مأموریت اصلی آزمایشگاه رهبری مدرسه، توانمندسازی مدیران مدرسه برای سازگاری (برهم‌کنش) با «پدیده‌های علمی و فناورانه نوظهور» و «ایفای مسئولیت حرفه‌ای» در «حکمرانی دیوان‌سالاری (بوروکراسی) پلتفرم‌ها» است. در مقاله‌آینده در خصوص ماهیت پدیده‌های نوظهور و برهم‌کنش آن‌ها با رهبری مدرسه در متن انقلاب صنعتی چهارم (Industry 4.0) بحث خواهد شد. برهم‌کنش‌های مغز تحت تأثیر فعالیت یکپارچه یاخته‌های عصبی در مناطق گوناگون مغز است.

این مقاله تلاشی برای بازسازی رهبری مدرسه در بستر دانشی تجربی و آزمایشگاهی، به‌ویژه از منظر علوم اعصاب تربیتی و رهبری عصبی-مغزی بود. توسعه مطالعات رهبری عصبی-مغزی در مدرسه می‌تواند زمینه‌های اثربخشی مدرسه و بهینه‌سازی یادگیری دانش‌آموزان را فراهم کند. تدوین برنامه‌های آماده‌سازی مدیران مدرسه با رویکرد دانش رهبری عصبی-مغزی، مهم‌ترین توصیه مقاله حاضر است. همچنین، تأخیر در تأسیس آزمایشگاه‌های تخصصی مرتبط با علوم اعصاب تربیتی و رهبری عصبی-مغزی، بر شکاف دانشی نظام تربیتی ایران با نمونه‌های بین‌المللی خواهد افزود.